

SIMPOZIJ »MALIH UMETNOSTI«

9.-11. september 2021, Slovenski gledališki inštitut

V okviru Platforme »malih umetnosti« zavod Emanat v sodelovanju s Slovenskim gledališkim inštitutom med 9. in 11. septembrom 2021 organizira mednarodni strokovni simpozij, ki si bo prizadeval osvetliti nastajajočo in aktualno, vendar razpršeno in slabo vidno neinstitucionalno produkcijo hibridnih odrskih praks ter predstaviti umetniške skupine, akademike in producente, ki delujejo v žanrih »malih umetnosti« v Sloveniji in tujini.

V tridnevnem programu se bodo odvili pogovori, predavanja, delavnice in predstave, ki jih bodo izvedli predstavniki področja iz Slovenije in tujine. V središču simpozija bodo kontekstualizacija, afirmacija in profesionalizacija tovrstnih umetniških praks, analiza potencialnih družbenih vprašanj, ki jih te prakse odpirajo, in potencialnost teh praks za grajenje novih skupnosti.

Vsa predavanja bomo v živo prenašali prek odprtokodne platforme Pretok.tv.

Simpozij bo potekal v slovenskem in angleškem jeziku.

Vodja simpozija: Maja Šorli

Komite simpozija: Maja Šorli, Maja Delak, Sabrina Železnik

Projektna skupina simpozija: Sabrina Železnik, Eva Jus, Leon Marič, Jan Rozman, Metod Zupan

Projekt izvajamo s podporo programa Teatroskop, ki ga podpirajo Francosko ministrstvo za evropske in zunanje zadeve, Francosko ministrstvo za kulturo in Institut français Paris.

PROGRAM SIMPOZIJA

Četrtek, 9. september 2021

14.30–15.00 Registracija udeležencev in pozdravni nagovor: **Mojca Jan Zoran** – Slovenski gledališki inštitut in **Maja Delak** – Zavod za razvoj in afirmacijo plesa in sodobne umetnosti

15.00–18.00 »Male umetnosti« kot del gledališkega sistema

Uvod: **Maja Šorli**

Hans van Maanen (NL): Estetika »malih umetnosti«

Razprava, vodi: **Maja Šorli**

Premor za kavo

Performativna delavnica: Sociologija »malih umetnosti«, vodita: **Maja Šorli** in **Eva Jus**

20.00–23.00 Spremljevalni program: Kabaret večer **Madame Arthur** (FR) s pogostitvijo, *Hotel Union*

Petek, 10. september 2021

10.00–13.00 Afirmacija »malih umetnosti« v Sloveniji

Zala Dobovšek: Format in potenciali lokalne »male umetnosti« (članek bo predstavila **Maja Šorli**)

Razprava, vodi: **Maja Šorli**

Premor za kavo

Okrogla miza s predstavniki slovenskih produkcijskih platform »malih umetnosti«

Udeleženci: **Maja Dekleva Lapajne** (Kolektiv Narobov) / **Maja Delak** (Emanat) / **Goran Završnik** (KD Priden možic) / **Teja Reba** (Mesto žensk)

Moderatorica: **Maja Šorli**

13.00–14.00 Družabni mikser z gledališčem **Ana Monro**

14.00–15.00 *Kosilo, kavarna Pritličje*

15.00–18.00 *Produkcijski modeli – primeri dobrih praks iz tujine*

Uvod: **Sabrina Železnik**

Fabrice Laffon (FR): Umetniške in produkcijske strategije pri razvoju drag kabareta – predstavitev organizacije Divan du Monde in kabaret skupine Madam Arthur

Helena Bunker (SE): Internacionalizacija »malih umetnosti« – predstavitev festivala Stockholm Fringe in Nordic Fringe Network (spletna predstavitev)

Premor za kavo

Saša Božić, defacto (HR): Reference popkulture v reciklaži/dekonstrukciji sodobnih uprizoritvenih predstav – predstavitev projekta *On Entertainment*

20.00–21.00 Spremljevalni program: Predstava *Koliko kubičnih centimetrov sme zavzeti moje telo*, **Sonja Pregrad** s **TRAS Studiem** (HR), *Projektni prostor DUM*

Sobota, 11. september 2021

10.00–13.00 *Dramaturgije nelagodja*

Uvod: **Metod Zupan** in Kraljice preobleke

Maša Radi Buh (SI): Gledališče nelagodja; primer *Tatovi podob*

Razprava, vodi: **Metod Zupan**

Urban Belina (SI): Mikropolitike kuriranja: principi in spodrseljaji interseksionalne obravnave (ob)robnih izvedbenih praks

Razprava, vodi: **Metod Zupan**

Premor za kavo

Biljana Tanurovska & Slavčo Dimitrov (MK): Uprizarjanje, koreografitiranje in kuriranje drugega (kvir/feminističnega) telesa v (Severni) Makedoniji (spletno predavanje)

Razprava, vodi: **Metod Zupan**

13.00–14.00 Instalacija **Društva za sodobno klovnsko umetnost** – Za crknt

14.00–15.00 *Kosilo, kavarna Pritličje*

15.00–18.00 *Od odklonskega užitka do skupnosti*

Uvod: **Eva Jus**

Katja Čičigoj (SI): Utopične odklonskosti in zgrešene identifikacije: užitek, kritika in prihodnost v kvir burleskah

Razprava, vodi: **Eva Jus**

Premor za kavo

Irena Ristić (RS): Kolektivi in uresničevanje skupnega v »malih umetnostih«

Razprava, vodi: **Eva Jus**

Povzetek simpozija: **Maja Šorli**

20.00–23.00 *Spremljevalni program: Tehnoburleska Tatovi podob, Stara mestna elektrarna – Elektro Ljubljana*

Četrtek, 9. september 2021, 15.00–18.00

»Male umetnosti« kot del gledališkega sistema

V uvodnem sklopu se bomo soočili s kompleksnostjo »malih umetnosti«; z njihovimi mnogoterimi zgodovinskimi in vsebinskimi zametki, z njihovo (ne)umeščenostjo v kontekst sodobnih uprizoritvenih umetnosti in gledališkega sistema ter z njihovimi družbenimi in socialnimi implikacijami ter žanrsko raznolikostjo.

Hans van Maanen (NL): Estetika »malih umetnosti«

Izraz »mala umetnost« (»kleinkunst«) je nastal iz potrebe, ne samo ko je raziskovalna skupina STEP potrebovala izraz za opredelitev specifičnih gledaliških formatov, ampak že mnogo prej, ko je bila na primer leta 1960 ustanovljena akademija za kabaret v Amsterdamu in se je po nekaj letih preimenovala v Akademijo za male umetnosti. Od osemdesetih let 20. stoletja je ta program vključen v gledališko šolo pod imenom Amsterdamske Toneelschool & Kleinkunstacademie (Amsterdamska fakulteta za gledališče in male umetnosti). Sam izraz »kleinkunst« ima jezikovne korenine zgolj na nemškem in nizozemskem govornem področju ter je popolnoma neznan oziroma celo nerazumljiv v drugih jezikovnih kontekstih. V nemščini in nizozemščini »Klein« pomeni »majhen« in od petdesetih let do pred kratkim je obstajala delitev na »Kunst met een kleine in met een grote K« (Umetnost z malo in z veliko začetnico U), kar odpira vprašanje, ali ima kleinkunst, »mala umetnost«, manjšo estetsko vrednost kot »velika umetnost«, karkoli že to je.

Na Nizozemskem je razvoj malih umetnosti potekal na zanimiv način. V prvem desetletju po drugi svetovni vojni je bilo le manjše število aktivnih ustvarjalcev kabareta, a so ti s svojimi t. i. »one man šovi« dosegali ogromna občinstva v gledaliških dvoranah in pozneje tudi prek televizijskih prenosov. V dobi nove zavesti, v šestdesetih in sedemdesetih letih, je nastalo več kabaretnih ansamblov, večinoma sestavljenih iz studentov. Te skupine so v skečih in glasbi kritizirale družbeni red. Tudi oni so dosegali široka občinstva, predvsem v manjših gledališčih in prav tako prek televizijskih zaslonov. Ne nazadnje pa je v devetdesetih letih prišlo do neustavljivega porasta mladih samostojnih kabaretnih performerjev, kar je delno bilo delo štirih kabaretnih tekmovalnih festivalov, ki so na Nizozemskem aktivni od konca prejšnjega stoletja.

V grobem lahko njihov program opišemo kot celovečerno stand-up komedijo z veliko govora in z občasno pesmijo. Taki šovi »malih umetnosti« so postali najhitreje rastoči gledališki žanri v istem času, ko je popularnost t. i. »velikih umetniških žanrov«, kot je dramsko gledališče, močno upadla. To odpira vprašanje, ali je, vsaj na Nizozemskem, morebiti kabaret kot žanr prevzel družbeno vlogo, ki jo je nekoč imelo dramsko gledališče.

Hans van Maanen je bil pred upokojitvijo leta 2011 profesor umetnosti, družbe in gledaliških študij ter predstojnik oddelka za umetniške, kulturne in medijske študije na Univerzi v Groningenu. Odtlej je služil kot vodja groningenškega mestnega odbora za kulturo ter se ponovno podal v dramaturške vode. Njegovo glavno raziskovalno področje je umeščanje umetnosti, zlasti gledališča ter njegovega delovanja, v širši družbeni kontekst. Je član uredniškega odbora publikacije International Journal of Cultural Policy. Poleg 30-letne profesure je služboval tudi kot član izvršnega odbora IFTR in podpredsednik ter generalni direktor Sklada za uprizoritvene umetnosti Nizozemske. Leta 2005 je skupaj z Andreasom Kottejem ustanovil Mednarodno delovno skupino za evropske gledališke sisteme (STEP).

Maja Šorli in Eva Jus (SI): Performativna delavnica Sociologija »malih umetnosti«

Udeleženke_ci, predavatelj_je in zainteresirana javnost, prisotna na Simpoziju »malih umetnosti«, se bomo prek kreativnih, performativnih, in kot se za male umetnosti spodobi, tudi rahlo kičastih pristopov lotile_i mapiranja t. i. »malih umetnosti«. Iskale_i bomo lokacije, kjer se male umetnosti pojavljajo, pretresale_i značilnosti ter raznolikost žanrov na tem področju. Se vprašale_i, kakšne vrednote prežemajo male umetnosti, in s pripravo svojih sanjskih produkcijskih proračunov poskušale_i odgovoriti na pomembno vprašanje: »Kako majhne so v resnici 'male umetnosti'?« Namesto samolepilnih listkov bomo uporabljale_i kolaž, barve, performans in veliko veliko bleščic.

Maja Šorli se je rodila v Kranju, od koder izvirajo njene prve gledališke izkušnje. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je diplomirala iz psihologije (2003) in študirala še dramaturgijo; študij na Akademiji za gledališče, radio, film

in televizijo (AGRFT) je končala leta 2011 z doktorsko disertacijo *Vloga besedila v slovenskem postdramskem gledališču*. Med letoma 2007 in 2011 je bila zaposlena kot mlada raziskovalka na AGRFT, kjer je tudi poučevala v Seminarju za zgodovino gledališča. Dela kot šolska svetovalna delavka in učiteljica (SVŠGUGL), raziskovalka (UL AGRFT) ter dramaturginja. Leta 2021 je prejela Grumovo nagrado za najboljše dramsko besedilo z naslovom *Tega okusa še niste poskusili*.

Eva Jus je uni. dipl. sociologinja kulture in prof. umetnostne zgodovine, ki deluje na več področjih. Je ustvarjalka na področju impro gledališča, gledališka pedagoginja in trenerka neformalnega izobraževanja. Dela tudi kot producentka, organizatorica dogodkov in festivalov, tu pa tam pa tudi kaj napiše. Zanima se za feministični in kvir aktivizem, rada kuha, spi in gleda televizijske kvize.

Četrtek, 9. september 2021, 20.00–23.00

*Spremljevalni program: Kabaret večer **Madame Arthur** (FR) s pogostitvijo, Hotel Union*

Madame Arthur je drag kabaret v ulici Rue des Martyrs v 18. okrožju Pariza. Madame Arthur se je leta 1946 odprla kot prvi travestitski kabaret, ki je dobil ime po znameniti pesmi, ki jo je leta 1860 napisal Paul de Kock in izvedla Yvette Guilbert. Ker je bil dolga leta zaprt, ga je Divan du Monde, sosednje prizorišče, novembra 2015 v celoti obnovilo in ponovno odprlo. Kabaret skupina Madame Arthur pripravlja glasbene »crossdressing« večere v francoščini za večinoma mlado, pariško občinstvo. Njihove stvaritve so efemerne – vsak teden nastane nova predstava, ki se izvede in nato izgine.

Petek, 10. september 2021, 10.00–13.00

Afirmacija »malih umetnosti« v Sloveniji

Sklop bo namenjen domačim neinstitucionalnim ustvarjalkam_cem, ki delujejo v žanrih malih umetnosti v Sloveniji. Spregovorili bodo o svojih izkušnjah, motivacijah, inspiracijah in željah, načinih dela, odzivih publike pa tudi konkretno o žanrih, v katerih ustvarjajo – kako jih sami definirajo in kaj menijo o razvitosti tega polja pri nas.

Zala Dobovšek (SI): Formati in potenciali lokalne »male umetnosti«

(članek bo predstavila Maja Šorli)

Pregledni članek o žanru malih umetnosti (»kleinkunst«) se lokacijsko zamejuje na domači, slovenski prostor, časovno pa zaobjema zadnji dve desetletji. Uprizoritveni formati malih umetnosti, ki v svoji metodologiji obsegajo precej širok nabor raznolikih principov ustvarjanja, izvajanja in produkcije, so ne glede na svoje razpršene specifične načelne vzporedni tok institucionalizirani produkciji. So avtonomna alternativa in tudi (včasih bolj, včasih manj) neposreden komentar sočasne kanonizirane uprizoritvene prakse, ki delujejo po pričakovanju obstoječih normativnih razumevanj umetnosti in njene distribucije. Male umetnosti vselej vzporedno reflektirajo tako širšo družbeno situacijo kot tudi dominantne umetniške trende v njej, prav v tej dvojni refleksiji se sproža svojevrstna političnost, ki se nahaja tako v vsebinah (kritika sistema) kot v njenih naknadnih oblikah javne izvedbe (umetniški manifestaciji).

V slovenskem prostoru so od leta 2000 temelje malih umetnosti ustvarile in vzdrževale predvsem organizacije in festivali, ki so kritično tematizirali družbene anomalije, nazadovanje in normativnost (v vseh pogledih). Festival Mesto žensk se prvenstveno osredotoča na sodobno, eksperimentalno, kritično, družbeno angažirano, politično, transdisciplinarno in feministično kulturno produkcijo. Rdeče zore prav tako izhajajo iz modela angažiranega feminističnega festivala z močno konotacijo kvirovstva in lezbičnih komponent, oblikovane pa so večdisciplinarno (predavanja, performansi, razstave, koncerti in druge oblike javnega izražanja). Zadnjih nekaj let je domače okolje na tem področju zaznamoval tudi permanentni projekt *Tatovi podob* (v produkciji zavoda Emanat) – tehno-burleska, ki nenormativno reprezentira goloto, pornografijo, istospolnost, perverzno popkulturo, feminizem, transnacionalnost in kvir perspektive spola. Kot najmlajša gesta emancipacije *Kleinkunsta* je leta 2018 nastal festival Sindikat odklonskih entitet, ki deluje kot platforma robnih urbanih žanrov nove komedije, performativnega humorja, ironije, satire, parodije in družbenega komentarja. Poleg omenjenih, marginalno najbolj izstopajočih figur, so seveda v našem prostoru delovale tudi še druge akterke in akterji malih umetnosti, ki morda – konceptualno ali ne – ne delujejo kontinuirano, a brez dvoma razpirajo (uprizoritvene in mentalne) horizonte gledališča in širijo mesto (umetniškega) upora. Prispevek bo tudi nanje usmeril raziskovalni reflektor.

Zala Dobovšek je dramaturginja, teatrologinja in docentka za področje dramaturgije in študijev scenskih umetnosti na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Na AGRFT je diplomirala iz dramaturgije in se med študijem izobraževala na gledališki akademiji DAMU v Pragi (Divadelní fakulta Akademie múzických umění v Praze). Leta 2019 je doktorirala na AGRFT (smer Študiji scenskih umetnosti) z disertacijo *Gledališče in vojna: temeljna razmerja med uprizoritveno umetnostjo in vojnami na območju nekdanje Jugoslavije v 90. letih 20. stoletja*. Je aktualna predsednica Društva gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije. Od leta 2016 je mentorica celoletnega seminarja Mala šola kritike. Deluje kot praktična dramaturginja, recenzentka, mentorica kritičnega pisanja in pedagoginja.

Okrogla miza s predstavniki slovenskih produkcijskih platform »malih umetnosti«

Udeleženci: **Maja Dekleva Lapajne** (Kolektiv Narobov) / **Maja Delak** (Emanat) / **Goran Završnik** (KD Priden možic) / **Teja Reba** (Mesto žensk)

Maja Dekleva Lapajne dela kot ustvarjalka na področju uprizoritvenih umetnosti. Je režiserka, avtorica in performerka, soustanoviteljica in umetniška direktorica večkrat mednarodno nagrajenega Kolektiva Narobov, ena od umetniških vodij mednarodnega festivala Goli oder, ustvarjalka klovnovskih projektov (*Moja nit je rdeča*, *Za crknt*, *Rdeči noski*) in gibalnih predstav (*Predelano življenje*, Zavod Federacija) ter članica mednarodnega umetniškega kolektiva Orcas Island Project. Sodeluje tudi pri gledališču za otroke (Gledališče Unikat) in mladostnike (Društvo za razvoj gledališča v izobraževanju) ter na radiu in televiziji (RTV Slovenija).

Kolektiv Narobov je predan raziskovanju in ustvarjanju žive umetnosti, pa naj gre za ulične intervencije, gledališke dogodke, radijske posege ali interaktivne predstave. Pomembna stebra njihovega ustvarjanja sta improvizacija in kolektivno delo. Sestavljajo ga Alenka Marinič, Maja Dekleva Lapajne, Gregor Moder, Tomaž Lapajne Dekleva in Sonja Vilč. Člani kolektiva so snovalci projektov in nastopajo v vlogah režiserjev, scenaristov in performerjev. K sodelovanju vabijo najrazličnejše domače in tuje umetnike s področja gledališča, plesa, giba, glasbe in vizualnih umetnosti. Kolektiv je 9 let deloval pod okriljem KUD France Prešeren, v letu 2013 pa se je pridružil Zavodu Federacija Ljubljana, veliki skupnosti umetnikov, ki se med seboj podpirajo organizacijsko, produkcijsko in umetniško.

Maja Delak je koreografinja, plesalka, performerka in pedagoginja, ki je študirala sodobni ples na CNDC L'Esquisse v Angersu v Franciji in na številnih plesnih seminarjih. Bila je članica v mednarodni plesni skupini En-Knap med letoma 1993 in 2002 ter idejna vodja realizacije gimnazijskega programa za sodobni ples, ki ga izvaja Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana, kjer redno poučuje. V svojem koreografskem opusu je prepotovala številne svetove, ki se, kljub različnim tematikam in načinom dela, kot presečne množice družijo v sidrišče avtoričine plesne poetike, v kateri vedno jasneje določa metodologije sodobnega plesa. Leta 2006 je ustanovila zavod Emanat, v katerem si prizadeva za afirmacijo sodobnega plesa – tako s produkcijami predstav kot s knjižnim programom (zbirka Prehodi) ter izobraževanjem (Agon).

Emanat, ki deluje na polju uprizoritvenih umetnosti in sodobnega plesa od leta 2006, razvija področje »malih umetnosti« že od svojega nastanka. Poleg odrskih, večmedijskih, glasbenih, založniških in izobraževalnih aktivnosti razvija tudi žanre nove burleske, kabareta in sodobnih performativnih praks z lastnim ciklom tehno-burleske *Tatovi podob*, v sodelovanju z različnimi nevladnimi akterji in prizorišči pa že več let prireja tudi kakovostne in odmevne delavnice za domače ustvarjalce z mednarodno uveljavljenimi ustvarjalci tovrstnih žanrov. Platforma »malih umetnosti« je kot platforma za afirmacijo in razvoj malih umetnosti v produkciji zavoda Emanat nastala leta 2018. Od takrat so izvedli tri festivalske edicije z naslovom *Sindiklat odklonskih entitet*, ki so vsaka po svoje osvetljevale slovensko in tujo produkcijo robnih urbanih žanrov.

Goran Završnik je predsednik KD Priden možic in idejni vodja Kamfesta. Z ekipo KD Priden možic je Dom kulture Kamnik upravljal od leta 2002 do leta 2017. Leta 2006 je končal šolanje na področju kulturnega projektnega menedžmenta – Foundation Hicter: European Diploma in cultural project management. Skupaj z drugimi akterji je razvijal Srednjeveške dneve v Kamniku, Dom kulture Kamnik, Festival Kamfest, Mestovanje, Pustni karneval, Kamniški kviz, KIKŠstarter, Kulturni vrt Katzenberg, Ognjeno Veroniko, Ano Desetnico v Kamniku, Kreativno četrt Barutana, Pot smodnika in tovarištva, Kamera teče itn. Leta 2007 je bil sodobitnik Ježkove nagrade, 2013 sodobitnik bronastega občinskega priznanja Občine Kamnik in 2017 sodobitnik Valvasorjevega priznanja za ohranjanje kulturne dediščine.

Kulturno društvo Priden možic je bilo ustanovljeno leta 1996 in je gledališče z najrazličnejšo ponudbo uličnih predstav in inštalacij v Sloveniji. Ponujajo velike špektakle, zrele ulične komedije, družbeno kritične inštalacije, ognjene predstave in cestne eksperimente. S svojimi uličnimi predstavami in glasbenimi produkcijami so sodelovali na različnih festivalih v Sloveniji in tujini. Kulturno društvo Priden možic upravlja Dom kulture Kamnik in je od leta 2013 tudi ustanovitelj Mladinskega centra Kotlovnica Kamnik. Leta 2003 je društvo prvič organiziralo poletni Festival Kamfest po vzoru ljubljanskega Trnfesta. Po trinajstih letih je festival največji v širši regiji in s prek sto dogodki v desetih festivalskih dneh privabi več kot 35.000 obiskovalcev letno.

Teja Reba je avtorica, ustvarjalka, kuratorica, producentka, mentorica ter nekdanja programska vodja društva in festivala Mesto žensk. S svojimi umetniškimi deli je gostovala na številnih slovenskih in mednarodnih prizoriščih, bienalih in festivalih ter bila večkrat nagrajena.

Mesto žensk je platforma, ki producira in predstavlja sodobno, inovativno, vrhunsko, kritično, drzno in radikalno umetnost na različnih prizoriščih v Ljubljani. Festival, ki združuje izjemne ženske z vsega sveta, ponuja edinstveno izkušnjo zlitja imenitnih umetniških podvigov z navdihujočimi razpravami. Na festivalu je doslej gostovalo več kot tisoč lokalnih in mednarodnih umetnic in kolektivov iz vseh umetniških področij – od takih, ki se šele uveljavljajo, pa vse do največjih imen. Festival vsako leto predstavi sodobno, drzno, eksperimentalno, kritično, družbeno angažirano, politično, transdisciplinarno in feministično kulturno produkcijo.

Petek, 10. september 2021, 13.00–14.00

Družabni mikser z gledališko skupino Ana Monro

Gledališče Ane Monro (GAM) se je od ustanovitve leta 1981 iz majhne, a izrazno in umetniško močne gledališke skupine, ki je okrogla tri desetletja ustvarjala za ulico in na ulici, razvilo v referenčno producentko hišo in nevladno organizacijo. Z namenom spodbujanja umetniške rasti in povezovanja ustvarjalcev na področju sodobnih performativnih in uličnih umetnosti pa so na lokalni, nacionalni, regionalni in mednarodni ravni dejavni tudi na področju prenosa znanja in izmenjave izkušenj ter partnerskega povezovanja oziroma sodelovanja. Na simpoziju se bodo predstavili z interaktivno ulično akcijo in se poigrali tako z udeleženci kot s konceptom »malih umetnosti«.

Petek, 10. september 2021, 15.00–18.00

Produksijski modeli – primeri dobrih praks iz tujine

Na področju malih umetnosti po svetu poznamo različne oblike predstavitev, ki so odvisne od lokalnih kontekstov in vpetosti v mednarodne mreže. V tem sklopu smo pozvali strokovnjake iz različnih organizacij po Evropi, da predstavijo svoje pristope k produkciji malih umetnosti, strategije nagovarjanja publike ter izkušnje z internacionalizacijo svojih skupin oz. organizacij.

Fabrice Laffon (FR): Umetniške in produksijske strategije pri razvoju drag kabareta – predstavitev organizacije Divan du Monde in kabaret skupine Madam Arthur

Eden od kontekstov z najdaljšo tradicijo »malih umetnosti« in konkretno kabareta je Pariz (FR). Sam izraz je prvotno prišel iz jezika picard ali iz valonskega jezika camberete ali cambret, izraza za majhno sobo (12. stoletje). Kabareti so se v Parizu pojavili vsaj konec petnajstega stoletja in so bili znani kot gostišča, povezana z zabavo. V 18. stoletju se je pojavil kavarniški koncert ali kavarna, ki je ponujala hrano skupaj z glasbo, pevci ali čarovniki. Prvi kabaret v sodobnem pomenu je bil Le Chat Noir v boemski soseski Montmartre, ki ga je leta 1881 ustvaril Rodolphe Salis, gledališki agent in podjetnik. Združeval je glasbo in drugo zabavo s političnimi komentarji in satiro. Do leta 1896 je bilo v Parizu šestinpetdeset kabaretov in kavarn z glasbo, skupaj z ducatom glasbenih dvoran, ki so se v 20. stoletju razširile in gostile največje plesne in glasbene zvezde. Danes v Parizu obstaja nekaj glasbenih dvoran, vendar mnoge izkoriščajo kabaretsko tradicijo in turistom pogosto strežejo komercialne in neumetniške produkcije.

Fabrice Laffon je direktor organizacije Divan du Monde od leta 2008 in je leta 2015 oživil preteklo slavo kabareta Madame Arthur s kakovostno umetniško produkcijo in z mednarodnim renomejem. V preteklih letih mu je uspelo razviti trajnostni poslovni model (klub, kabaret) in jasno umetniško smer pri kuriranju programa. Madame Arthur je eden redkih pariških kabaretov, ki neguje svojo tradicijo, hkrati pa je dostopen mlajšemu, heterogenemu in raznolikemu občinstvu.

Helena Bunker (SE): Internacionalizacija »malih umetnosti« – predstavitev festivala Stockholm Fringe in Nordic Fringe Network

Stockholm Fringe je multidisciplinarni umetniški festival, ki predstavlja inovativno delo, od performansa do instalacijske umetnosti in vsega vmes. Fringe Festival (Stoff) je petdnevni multidisciplinarni umetniški festival, ki deluje kot »oder« za domače in mednarodne umetnike, na katerem predstavijo svoja inovativna dela, od performansa do instalacijske umetnosti in vsega vmes. Festival se zavzema za umetniško svobodo in se osredotoča na originalna in »alternativna« dela, ki se morda ne ujemajo z običajnimi performansi ali razstavnimi prostori. Stoff je priložnost, da umetniki preizkusijo nove ideje, se

povežejo in sodelujejo z drugimi umetniki, razvijejo delo in dobijo navdih za številne različne ustvarjalne izraze. Ne samo, da Stoff spodbuja nastajajoče umetnike, ki razvijajo svojo obrt, ampak tudi pozdravlja uveljavljene skupine in posameznike, katerih delo spodbuja inovativne delovne prakse. Z mednarodnimi gostovanji, kot je *Peklenska komedija* z Johnom Malkovichem, Mykki Blanco in Forced Entertainment, želi festival premostiti vrzel med uveljavljenim in nastajajočim. Soustanovitelji in direktorji festivala so Helena Bunker, Lina Karlmark in Adam Potrykus.

Helena Bunker je soustanoviteljica in ena od direktorjev festivala Stockholm Fringe. Magistrirala je iz performativnih umetnosti in je tudi sama ustvarjalka v robnih žanrih ter producentka.

Saša Božić, defacto (HR): Reference pop kulture v reciklaži/dekonstrukciji sodobnih uprizoritvenih predstav – predstavitev projekta *On Entertainment*

Leta 2015 se je de facto začel večletni (pet let) performans in raziskovalni projekt z naslovom *On Entertainment*. Pri projektu jih je zanimala analiza ontološkega statusa izvajalca pri srečanju z občinstvom v različnih oblikah in izvedbenih produkcijskih oblikah, s poudarkom na mejnih vrstah žanrov, postavljenih v skladu s t. i. »robno« estetikom (kvir kabaret, protidramsko gledališče, performativni principi nemškega Ausdrucksanzu, brooklynski voguing ...) Za projekt je Saša Božić razvil tri predstave: *Born to please* (2015) o rekonstrukciji/interpretaciji priljubljenih glasbenih uspešnic iz zgodovine zabavne glasbe; *Folk/Act* (2016) o performativnosti spola v gledališču in preoblikovanju performativnosti telesa in spola v ljudski glasbi ter *A good life* (2018) o krhkosti uprizarjanja, ki orisuje praznino in ustvarja mite o telesnosti gledališča in telesnosti TV-spektakla.

Saša Božić je hrvaški gledališki režiser in dramaturg, aktiven na področju evropskega sodobnega plesa. Njegovo delo temelji predvsem na širjenju področja uprizoritvenih umetnosti – zanimajo ga tanke meje med gledališčem, plesom in na splošno uprizoritvenimi umetnostmi, preučevanje poroznosti njihovih okvirjev in položaj izvajalca v različnih formatih uprizarjanja. Njegova dela presegajo okvire splošnega razumevanja sodobne koreografije ali režije. Njegova značilnost je kombinacija gibalnih materialov, vizualnih podob in besedil, ki sledijo preobrazbam med njegovimi multidisciplinarnimi vlogami koreografa, režiserja in dramaturga.

Petek, 10. september 2021, 20.00–21.00

Spremljevalni program: Predstava Koliko kubičnih centimetrov sme zavzeti moje telo, **Sonja Pregrad s TRAS Studiem (HR), Projektni prostor DUM**

Koliko kubičnih cm sme zavzeti moje telo predlaga drugačno doživljanje utelešenja uprizoritve (spola). Patriarhat gleda na žensko telo kot na objekt, drag pa ga v svoji namensko pretirano poenostavljeni predstavi emancipira. V gesti dvojnega zasuka pomenov, ki je drag ženske v žensko, si objektivizirano feminilnost znova prisvoji tista_i (kraljica preobleke), ki jo uprizarja, ki upravlja njeno konstrukcijo in tako destabilizira način, kako jo dojema gledalka_ec. Predstava se hkrati ukvarja s produkcijo ali izvedbo sodobnega plesa. V njem performerke dobijo navodila, kako izvajati drag performans, pri tem pa jih opazuje figura (koreografinje?), ki je prav tako v dragu, in vse so ženske, tako da gre za »ženski glas, ki govori o ženskem telesu, nastopa v ženskem žanru objektivizacija ženskosti«.

Soavtorice in izvajalke predstave so Sonja Pregrad, Martina Tomić, Ivana Pavlović in Petra Chelfi.

Sobota, 11. september 2021, 10.00–13.00

Dramaturgije nelagodja

V pričujočem sklopu soočamo teoretike_čarke, ki nakazujejo, da male umetnosti odpirajo pomembne družbene teme in vprašanja, ki kljubujejo hereronormativnim vrednotam in pogosto pri publiku vzbujajo presenečenje, včasih pa celo nelagodje.

Maša Radi Buh (SI): Gledališče nelagodja; primer Tatovi podob

Gledališče nelagodja je koncept, nastal kot poskus prevoda kvir dramaturgij. Predstavlja tiste uprizoritve, ki preizprašujejo in presegajo normativne prakse lokalnih in globalnih scenskih umetnosti ter razmišljajo o potencialnih prihodnostih. Opisuje prakse, ki izražajo kritiko obstoječega sistema, preiščujejo razmerja moči in izpostavljajo druge simptomatike sodobne družbe, od rasizma pa do diskriminacije starejših. Gre za termin, ki ni eksplicitno vezan na spol in seksualnost, saj je nelagodje v njem večplastno, s čimer sledi premisam kvir teorije, ki poudarjajo nedoločljivosti, izmuzljivost in nasprotovanje preprostim

kategorizacijam. Nanaša se na učinke, ki jih sproža tako pri publiki kot v družbi, s tem ko se ne ravna v skladu s splošno inkorporiranimi družbenimi pravili in ko ponuja alternativne modele, ki bi lahko ogrozili sedanji red. V tej izbiri prevod dopušča tudi naslavljanje nestabilnosti in nefiksiranosti takšnih uprizoritvenih praks, ki v svoji ohlapnosti dostikrat tako pri kritikih in teatrologih kot pri publiki vzbujajo neprijetna občutja.

Maša Radi Buh po diplomi iz sociologije kulture na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani končuje študij dramaturgije sodobnega gledališča in sodobnega plesa na Univerzi v Utrechtu. Kot kritičarka sodobnih uprizoritvenih umetnosti prispeva k portalom, kot sta Neodvisni in Kriterij, sodeluje pa tudi z Radiem Študent, kjer z Varjo Hrvatin in Jakobom Ribičem soustvarja oddajo Teritorij teatra.

V sklopu se nam bosta pridružili tudi **kraljici preobleke, predstavnici novega vala slovenske »drag scene«** **Mentalika** je ena od ustanoviteljic prve slovenske drag hiše, House of Dynasty. Svoj karakter opisuje kot izdelek, nastal zaradi frustracije nad kapitalističnim sistemom 21. stoletja. Njen stil nastopanja je ekspresiven in oseben, navdihujejo jo jeza, žalost, nepravičnost in roza barva. Je glavna organizatorica spletnega drag šova Dragoslavia, kjer je v 18 epizodah nastopilo okoli 50 drag performerjev z vsega Balkana in širše.

Babsi Adler je prva dama novega vala slovenske drag scene. Opisuje se kot starleto iz pekla, cyber pixie yokai čarovnico. Znana je po preciznem načinu nastopanja in po spektakularnem stilu oblačenja. Je izkušena performerka in je s Kabaretom Tiffany nastopala po vsej Sloveniji in širše. Navdihujejo jo popkultura, grozljivke, punk rock in močni ženski liki.

Urban Belina (SI): Mikropolitike kuriranja: principi in spodrseljaji intersekcionalne obravnave (ob) robnih izvedbenih praks

Kuratorstvo je kot proces posredništva in skrbi nekaj, kar je v stanju nenehne spremembe, ni ga mogoče ukalupiti in zapreti v fiksno identiteto. Avtor v prispevku premišlja mikropolitike kuriranja (ob)robnih izvedbenih praks z vidika feministične, kvirovske ter dekolonialne teorije in prakse, pri čemer ga zanimajo predvsem analiza razmerij moči in potenciali dejanskega intersekcionalnega delovanja, torej kako v produkcijsko skrajno heteronormativnem prostoru vzpostaviti ustrezne principe in strukture za omogočanje razvoja manjšinskih poetik.

Urban Belina deluje kot postmedijski umetnik, dramaturg, književni prevajalec in pisec. Pri svojem raziskovanju uporablja spoznanja dekolonialne, kvir in feministične teorije in prakse, da bi z ustvarjanjem raznolikih hibridnih del z raznovrstnimi izrazi in sindromi (post)človeške in druge kot človeške izkušnje odpiral različne ključne, a premalo zastopane družbene teme. Je tudi soustanovitelj in nekdanji sokurator Sindikata odklonskih entitet, platforme robnih urbanih žanrov, ki jo v Ljubljani producira zavod Emanat od leta 2018, in član Društva slovenskih književnih prevajalcev.

Biljana Tanurovska - Kjulavkovski & Slavčo Dimitrov (MK): Uprizarjanje, koreografiranje in kuriranje drugega (kvir/feminističnega) telesa v (Severni) Makedoniji

V predstavitvi si bomo ogledali in se lotili različnih performativnih, plesnih in kuratorskih praks v Severni Makedoniji, ki kažejo na t. i., druga telesa, katerih drugačnost je postavljena glede na institucionalne umetniške okvire, na normativne in hegemonistične »(bio)politične aparate« (Foucault) in »distribucijo razumskega« (Ranciere) ter zlasti spolne režime politike oblasti in telesa. Še posebej se bomo osredotočili na začasno genealogijo sodobnih kvir/feminističnih predstav v Severni Makedoniji, obravnavali pa bomo tudi posebne zgodovinske družbenopolitične in kulturne okoliščine ter učinke vsake izmed predstavljenih praks ter širša teoretska in špekulativna vprašanja, povezana z estetiko, kulturo, močjo in kvinom. Ogledali si bomo videopredstave Bejana in Kodžomana iz zgodnjih sedemdesetih let, nekaj redkih feminističnih performativnih praks in vsakodnevne kvir in klubske koreografije iz devetdesetih let ter plesne koreografije poznega prvega desetletja novega tisočletja pa tudi festival kvir umetnosti, kulture in teorije Skopje Pride Weekend.

Biljana Tanurovska - Kjulavkovski je menedžerka za umetnost in kulturo, kustosinja in udeleženka neodvisne umetniške scene v Makedoniji. Deluje na področju sodobne kulture in umetnosti, svoje delo pa osredotoča na ponovno vrednotenje načinov umetniške in kulturne produkcije in sodelovanja, aktivno se zavzema za pravice kulturnih delavcev in preoblikovanje kulturne politike v državi. Diplomirala je iz zgodovine umetnosti in arheologije, magistrirala iz medkulturnosti, kulturnega menedžmenta in kulturne politike na Univerzi za umetnost v Beogradu in doktorirala na Fakulteti dramskih umetnosti v Beogradu. Leta 2003 je soustanovila organizacijo LOKOMOTIVA-Center za nove pobude v umetnosti in kulturi, kjer deluje kot menedžerka in programska koordinatorica. Je

soustanoviteljica NOMAD Dance Academy (NDA), samoorganiziranega modela regionalnega sodelovanja v sodobnem plesu v balkanski regiji. Je del organa za odločanje in regionalnega usklajevalnega organa NDA.

Slavčo Dimitrov je diplomiral na Oddelku za splošno in primerjalno književnost na Filološki fakulteti Univerze sv. Cirila in Metoda v Skopju. Prvi magisterij iz študij spola in filozofije je opravil na Inštitutu Euro-Balkan, drugi magisterij pa na Oddelku za multidisciplinarne študije spolov na Univerzi v Cambridgeu. Trenutno dela doktorsko nalogo na Inštitutu Euro-Balkan. Njegovo aktivistično zanimanje je usmerjeno v politiko kvirnesa (kvir politike), spolnega in spolnega državljanstva in enakosti, pravic marginaliziranih skupnosti ter njihovega obravnavanja vprašanj v zvezi s socialno pravičnostjo.

Sobota, 11. september 2021, 13.00–14.00

Instalacija Društva za sodobno klovnsko umetnost: Za crknt

Instalacija ponuja vpogled v potapljanje članov Društva za sodobno klovnsko umetnost v razburkano in burkaško morje klovnovske umetnosti. Bolj ko so se potapljali in o dogodivščinah potapljanja pisali, bolj jih je klovnska razigranost vabila, da sledijo miselnim in drugim tokovom svojih klovnovskih likov. Ob, o in v klovnovskem stanju je tako nastalo obilo pomenljivih, zabavnih in poetičnih besedil različnih dolžin, širin, globin in gobelinov. Zanke tega rdečinitnega prepletanja so jih presenetile! Klovn je živ in živahen fenomen, ki deluje predvsem pred, med in z občinstvom, in niso si mislili, da je tako živahen tudi v mediju pisane besede, kjer se prostorsko-časovni odnos med udeleženi močno razlikuje od tistega na odru. Vabljeni, da nekaj potopov v klovnovsko umetnost opravite tudi vi s pričujočimi izbranimi besedili. Ker so mednarodna ekipa ustvarjalcev, so zapisi večjezični.

Avtorji besedil na instalaciji: Maja Dekleva Lapajne, Gergely Dosza, Simeon Huzun, Tina Janežič, Tomaž Lapajne Dekleva in Petra Markovič.

Sobota, 11. september 2021, 15.00–18.00

Od odklonskega užitka do skupnosti

Umetnost, ki je lahko za večinsko javnost vir neugodja, lahko na drugi strani proizvede užitek, občutja sprejetosti, pripadnosti, svetle prihodnosti – z eno besedo skupnosti. V zadnjem simpozijem sklopu raziskujemo, kako to počnejo ustvarjalke_ci in občinstvo »malih umetnosti«.

Katja Čičigoj: Utopične odklonskosti in zgrešene identifikacije: užitek, kritika in prihodnost v kvir burleskah

V delu *Disidentifications: Queers of Colour and the Performance of Politics* (1999) José Esteban Muñoz razvija pojem »dezidentifikacije« za analizo kompleksnega odnosa do normativnih spolnih (pa tudi rasnih, etničnih in drugih) identitet, ki ga vzpostavljajo od družbene norme »odklonski« subjekti. Ko je ta odnos uprizorjen na odru znotraj kvir performativnih praks, med katerimi imajo robni žanri, kot sta kabaret in burleska, posebno mesto, izvajalke_ci z gledalkami_ci ustvarjajo »protijavnosti«: skupnosti, ki se od večinske družbe zavestno distancirajo, a ne s popolno samoizključitvijo. Ker je vidnost tudi pogoj za preživetje v družbi za številne robne subjekte, to distanciranje ne more potekati na način popolnega zavračanja, temveč gre vselej za subverzivno prisvajanje, ki dominantne identitete in normativne podobe obenem uporabi in jih dekonstruira. S pomočjo pojma dezidentifikacije lahko analiziramo spoj radoživega humorja in ostre kritike, izčrpavanja popkulturnih podob ad absurdum in užitka v predajanju le-tem, ki do neke mere zaznamuje žanr burleske že od njenih začetkov, še toliko bolj pa kvir burlesko in performans. Medtem ko užitek v identifikaciji s prevladujočimi podobami in slavljenju predavanja trenutku spominjata na kvir nihilizem Leeja Edelmana v delu *No Future*, pa kritična ost tovrstnih performansov priključuje zgodnejše feministične analize mehanizmov ponotranjenja oblastnih razmerij (Sandra Bartky, Susan Bordo). Ta spoj nesorodnega ali celo nasprotnega, ki zaznamuje kvir burleskno dezidentifikacijo in zanjo značilno časovnost, lahko naposled razumemo s pomočjo pojma kvir utopij, ki ga Muñoz razvija v delu *Cruising Utopia: The Then and There of Queer Futurity* (2009): kvir utopije afirmirajo emancipatorne oblike grajenja odnosov in skupnosti v sedanosti, a se obenem ne odpovedujejo upanju na drugačno prihodnost.

Katja Čičigoj je znanstvena sodelavka na oddelku za filozofijo na Univerzi v Paderbornu (Nemčija), kjer bo doktorirala z nalogo iz feministične filozofije. Raziskovalno se ukvarja s sodobno evropsko filozofijo in kritično teorijo. Bila je gostujoča raziskovalka na CRMEP na Univerzi Kingston in CPCT na Goldsmiths kolidžu v Londonu.

Leta 2019 je prevedla, souredila in napisala spremno študijo za *Dialektiko spola* Shulamith Firestone (založba *cf.) in organizirala mednarodni simpozij o feminističnih utopijah. Trenutno predava na oddelku za filozofijo na Univerzi v Paderbornu in na magisteriju Plesne študije na AMEU v Ljubljani, za *cf. soureja zbornik o feminističnih utopijah skrbi in reprodukcije, na katedri za politično filozofijo Univerze v Paderbornu pa soorganizira konferenco o kritični fenomenologiji uličnih protestov.

Irena Ristić (RS): Kolektivi in uresničevanje skupnega v »malih umetnostih«

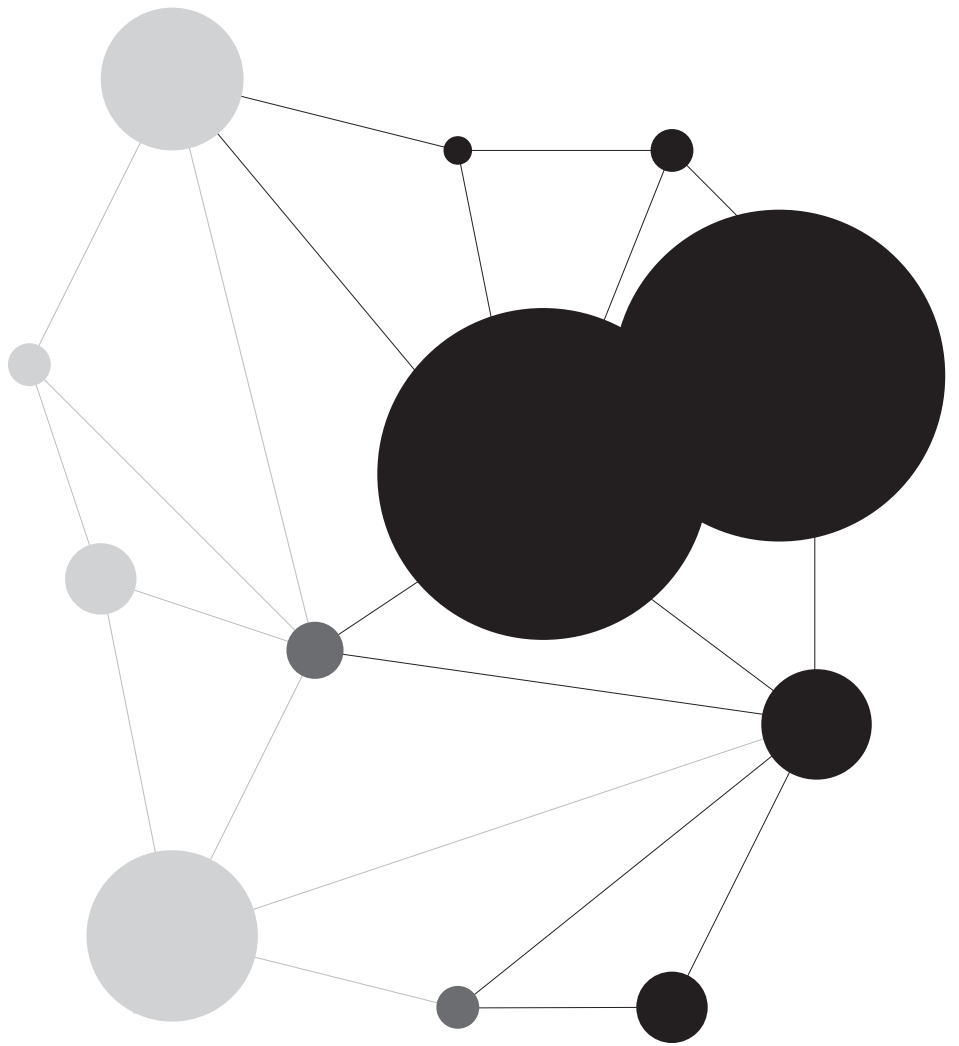
Poudarek predavanja bo na kolektivih malih umetnosti, v katerih praksa skupnega, organizirana po egalitarnih načelih, postane alternativni način družbene reprodukcije. Njihova skupna dejanja v neinstitucionalnem okviru ponujajo priložnost za preučitev poti radikalne domišljije na dveh ravneh: najprej z upoštevanjem načel kolektivne ustvarjalnosti [a], ki delujejo z različnimi oblikami produkcije »malih umetnosti«, sistematično usmerjanje v razvoj družbene domišljije; drugič, z ustvarjanjem kolektiva [b], ki temelji na namišljenih konstruktih, namenjenih proizvodnji same družabnosti, ki se razvijajo in preizkušajo s praksami. Vsekakor že samo ustvarjanje kolektiva temelji na prerogativah kolektivne ustvarjalnosti, prav tako načela skupnega dela med ustvarjalnim procesom, pogojena s strukturo in dinamiko kolektiva. Tako to niso niti destinacijske poti, niti linearne, zato bi bilo pomembno, da jih natančno opazujemo, preden razložimo njihovo zapletenost.

Irena J. Ristić je raziskovalka na področjih psihologije, družbenih ved in umetnosti. Osredotoča se predvsem na generativne procese, kolektivno ustvarjalnost in pogoje radikalne imaginacije. Diplomirala je na Fakulteti za gledališče Umetniške univerze v Beogradu, na Oddelku za gledališko režijo. Podiplomski študij je nadaljevala na Filozofski fakulteti, na Oddelku za psihologijo, doktorirala pa je na Fakulteti za likovno umetnost. Študirala je tudi na Inštitutu za psihodramo (EAPTI, Beograd/Dunaj). Opravila je številne študije in ustvarila umetniška dela, performanse ter projekte. Je soustanoviteljica mikrokolektiva Hop.La!, članica pobude »Roof« in izredna profesorica na oddelku za zgodovino in teorijo na Fakulteti za gledališče Umetniške univerze v Beogradu.

Sobota, 11. september 2021, 20.00–23.00

Spremljevalni program: Tehnoburleska Tatovi podob, Stara mestna elektrarna – Elektro Ljubljana

Redni, modularni, presenetljivi, nikoli isti in predvsem umetniško-družabni večer Tatovi podob so v različnih oblikah sodelovanja vzpostavile_i sodelavke_i skupine Feminalz. Ta burleskni kolektiv pod okriljem zavoda Emanat deluje že od leta 2013. Jedro sestavlja stalna skupina performer_k_jev, medse pa pogosto povabijo tudi druge odklonske goste_je. V sedmih letih obstoja je nastalo več kot 60 različnih točk, ob vsaki izvedbi pa z uspešnimi strategijami apropiacije in reciklaže poskrbijo za povsem novo izkušnjo.

Vodja simpozija: Maja Šorli

Komite simpozija: Maja Šorli, Maja Delak, Sabrina Železnik

Projektna skupina simpozija: Sabrina Železnik, Eva Jus, Leon Marič, Jan Rozman, Metod Zupan

Jezikovni pregled: Andraž Polončič Rugarčič

Oblikovanje: Andrej Ovsec

Izdala: Emanat, zavod za razvoj in afirmacijo plesa in sodobne umetnosti, zanj Maja Delak in Slovenski gledališki inštitut, zanj Mojca Jan Zoran

Ljubljana, september 2021.

Projekt izvajamo v sodelovanju s Slovenskim gledališkim inštitutom, zanj Mojca Jan Zoran. Projekt poteka v okviru programa Teatroskop, ki ga podpirajo Francosko ministrstvo za evropske in zunanje zadeve, Francosko ministrstvo za kulturo in Institut français Paris.

Partnerji projekta so: Bunker / Stara mestna elektrarna – Elektro Ljubljana, DUM – Društvo umetnikov, Union Hotel Collection